

Отже, вибір конкретних заходів з оптимізації обліку, залежить від масштабів діяльності підприємства, асортименту його продукції, використовуваного обладнання у виробничому процесі та інших факторів. Доцільно, на підприємствах з переробки фруктів та ягід, спочатку провести детальний аналіз існуючої системи обліку а вже потім розробляти індивідуальний план оптимізації.

Література:

1. Саванчук Т.М., Чернецька О.В. Облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур у системі управління аграрними підприємствами. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 546-553.

СУЧАСНИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНИХ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Кульгейко М.О., аспірант*,

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2065-1468>

Масштабна війна, розв'язана в Україні в лютому 2022 р, поставила енергетичний сектор у стан невизначеності, спричиненої не лише активними бойовими діями, а й тим, що війна повністю змінила проблемне коло національної енергетики. Саме з моменту початку вторгнення розпочався відлік часу, відведений державі на створення реальних передумов для енергетичної незалежності України.

Зарубіжні експерти вважають, що на початку війни, наприкінці лютого 2022 р., агресор не мав мети створення в Україні «енергетичного геноциду», бо і не очікував, що ця війна триватиме довго, сподіваючись швидко захопити територію країни чи принаймні встановити свій політичний контроль. Крах загарбницьких планів змінив відношення агресора до енергетичного фактору як аргументу у військових діях [5].

Отже, з середини 2022 р. ворожі атаки на енергетичну інфраструктуру України спрямовані на дестабілізацію електроенергетичної системи, а в серпні 2024 р. країна-агресор за один день випустила понад 200 ракет та БПЛА під час однієї зі своїх найбільших повітряних атак на Україну. Основними цілями стали енергетична інфраструктура країни. В результаті близько 8 мільйонів домогосподарств залишилися без електрики.

* Науковий керівник – Кораль С.Я., д.е.н., професор

Усього у 2024 році ворог завдав понад 10 масованих ударів по українській енергоструктурі в низці областей України. Були нанесені пошкодження різного ступеню важкості теплоелектростанціям Центренерго та ДТЕК. Також удару зазнали ДніпроГЕС та Київська ГЕС, які входять до складу ПрАТ «Укргідроенерго». Наймасштабнішою була атака 26 серпня 2024 року, коли росія застосувала 127 крилатих ракет повітряного, морського та наземного базування, балістичні ракети, зенітні керовані ракети, розвідувальні та 109 ударних БПЛА типу «Shahed-136».

Також і національна мережа централізованого теплопостачання України, яка забезпечує більшу частину гарячого водопостачання та опалення приміщень у великих містах, неодноразово зазнавала нападів з боку російських військ з моменту початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. За даними експертів у 2022 р. понад третину українських домогосподарств було підключено до мережі централізованого теплопостачання. Більшість виробництва тепла (близько 70 %) вироблялося на природному газі, а близько третини тепла в Україні вироблялося на теплоелектростанціях (ТЕЦ), тоді як решта надходила від традиційних теплових електростанцій та інших джерел. Розуміючи залежність України від системи централізованого енергопостачання агресором у період з лютого 2022 р. по травень 2024 р. було пошкоджено або зруйновано загалом 18 великих ТЕЦ, а також 815 котелень, 152 пункти центрального опалення та 354 кілометри труб централізованого теплопостачання [1].

Протиповітряна оборона України забезпечила певний захист, але масштаб атаки та викликані нею збої ще раз підкреслили життєво важливе стратегічне значення енергетичного сектору України, а також ризики, що постійно існують для енергопостачання країни [6].

Отже, спрямованість на енергетичну інфраструктуру мала широкомасштабні наслідки задля забезпечення енергією українських домогосподарств та інших споживачів, а окупація Запорізької атомної електростанції посилила ситуацію, скоротила доступні українські потужності з виробництва електроенергії на 6 гігават (ГВт) [6]. В результаті виробництво Україною електроенергії знизилося вдвічі – з 18 гігават до дев'яти, а ключові фактори, що впливають на сучасний стан української енергетики виглядають наступним чином (рис.).

У вищезазначених умовах взаємозв'язок із європейською енергетичною системою (ENTSO-E) має в даний період часу вирішальний внесок у енергетичну безпеку України. До вторгнення у 2022 р. енергосистема України була об'єднана з мережами ворожих нині держав (росії та білорусі). При цьому планувалося синхронізувати

розподіл електроенергії з континентальною європейською системою у 2023 році. На початку вторгнення Україна відключилася від російської та білоруської систем. Незабаром після вторгнення Україна (разом із Республікою Молдова) запросила екстрену допомогу, яка була надана в рекордно короткі терміни: початкові терміни в кілька місяців були скорочені до кількох тижнів завдяки надзвичайним зусиллям європейських операторів (TSO) та Укренерго. Нині енергетична допомога координуються Європейською мережею операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) за підтримки Європейської комісії.

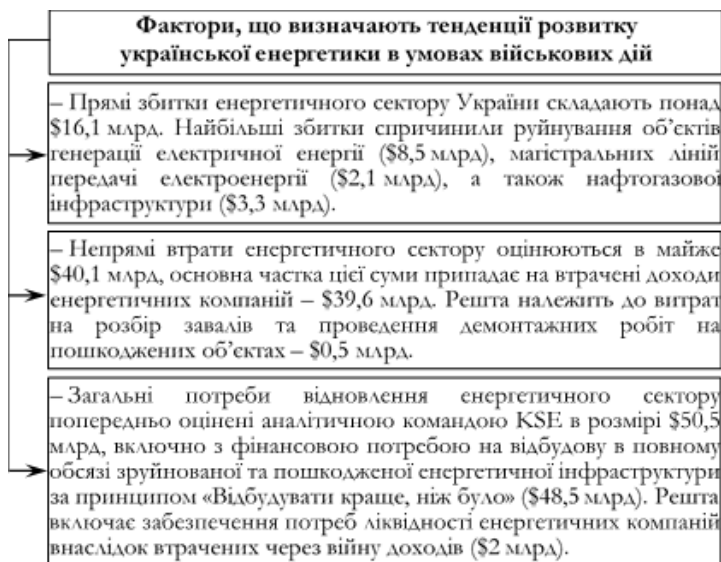


Рис. 1. Факторна схема стану української енергетики в умовах війни

Джерело: [2]

Отже, інтеграція з системою ENTSO-E стала пріоритетом і постачання електроенергії в Україну розпочалося у червні 2022 р., при цьому торговельні ліміти поступово збільшувалися. Нині торговий ліміт з континентальної Європи в Україну становить 1,7 ГВт, що доповнюється угодою, відповідно до якої Європа може забезпечити кілька сотень мегават підтримки протягом кількох годин, що дало можливість стабілізувати енергетичну систему України в період пікових навантажень [6].

Тим не менш, дефіцит електроенергії призвів до тривалих відключень електроенергії, порушивши життя людей та стійкість бізнесу, посиливши соціальні та гуманітарні ризики. Протягом червня та липня 2024 р., навіть з урахуванням імпорту електроенергії, розрив між попитом та пропозицією становив від 0,8 ГВт до 2,3 ГВт. Це призвело до вільових відключень електроенергії по всій країні. Більшість громадян України зустріли ці щоденні відключення електроенергії з розумінням, проте обмеження які торкнулися функціонування ліфтового господарства, доставки води, ускладнили їхнє життя. Для вирішення цих проблем багато домогосподарств та підприємств придбали малогабаритні дизельні генератори та зовнішні акумулятори як резервні варіанти забезпечення життєдіяльності під час відключень електроенергії.

Наразі у вирішенні завдань розвитку вітчизняної енергетики Україна активно співпрацює з приватним сектором та міжнародними компаніями для постачання енергообладнання, також має місце співпраця з міжнародними донорами – близько 5 мільярдів доларів було виділено на підтримку українського енергетичного центру в останні три роки [3].

У той же час слід зазначити, що повне відновлення всіх втрачених генеруючих потужностей не відповідає баченню енергетичного майбутнього України, а попередні оцінки вартості відновлення, які становлять близько 50,5 млрд доларів США, не дають можливості розраховувати на швидке відновлення національної енергетичної системи.

У зв'язку з вищезазначеним, Україна активно розвиває відновлювану енергетику, що є питанням не стільки екології, скільки роздільної генерації, яка є безпечнішою через ворожі атаки на енергосистему України. На відміну від інших країн, де децентралізація була обумовлена проблемами енергозбереження, основним драйвером в Україні стала енергетична безпека. Великі генеруючі установки є простою ціллю для ракет та атак БПЛА, тому український уряд прийняв рішення розгорнути децентралізовану генерацію, в основному за рахунок невеликих модульних газових турбін, що працюють в діапазоні від 5 до 40 мегават (МВт). Також було прийняте рішення прискорити розгортання сонячних батарей на дахах в адміністративних будинках, лікарнях, школах, домогосподарствах та на підприємствах. До початку 2024 р. було встановлено майже 1500 МВт сонячних фотоелектричних установок і ця робота буде продовжена в найближчі роки.

Економічні та соціальні переваги розвитку відновлюваної енергетики безперечні. Проте жодна галузь економіки не може розвиватися без належної державної підтримки та привабливого бізнес-клімату. Зараз перед Урядом України стоїть завдання утримати національних та міжнародних інвесторів у відновлювані джерела енергії.

Для вирішення можливих майбутніх проблем, пов'язаних із розвитком сучасної безвуглецевої енергетики в Україні, в тому числі ВДЕ, необхідно:

- прийняти один фундаментальний стратегічний документ, який визначає напрямки розвитку енергетики, в тому числі ВДЕ;
- ухвалити план впровадження на 5-10 років, обов'язковий як для держави (Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міненерго, «Укренерго», НКРЕ тощо), так і для суб'єктів ринку;
- зобов'язати всі державні органи та державні підприємства енергетики включити заходи з цього плану у свої програми та передбачити політичну/адміністративну відповідальність за їх невиконання.

У перспективі (після війни) широкомасштабний розвиток «зеленої» генерації та створення нової моделі енергетики України буде можливим за умови [4]:

1. Прийняття чітких Національних стратегій розвитку ВДЕ, виробництва відновлюваного водню та розвитку офшорної вітрової енергетики. Перегляд Енергетичної стратегії до 2035 р. з урахуванням заміни виведених з експлуатації генераційних потужностей на нові з відповідними енергоакуюлюючими потужностями. Прийняття Енергетичної стратегії України до 2050 р.

2. Постановка амбітних цілей розвитку ВДЕ, які відповідатимуть поточній енергетичній політиці ЄС, а саме досягнення до 2030 р. частки ВДЕ в електроенергетичному балансі України не менше 50 % (з урахуванням ГЕС великої потужності) та безвуглецеву економіку до 2050 р.

3. Міжнародні PR-кампанії для заохочення стратегічних міжнародних фінансових інвесторів вийти на ринок ВДЕ України.

4. Запровадження нових ринкових механізмів сприяння розвитку ВДЕ, зокрема «зелених» аукціонів, корпоративних РРА, контрактів на різницю цін тощо.

5. Більше використання біомаси у виробництві електроенергії та тепла.

6. Розвиток ринку відновлюваного водню, а саме: забезпечити гарантії походження водню, переглянути та підвищити податок на вуглець; перевірити та технічно обґрунтувати можливість використання української ГТС, локалізувати проекти виробництва водню, підключити їх до ГТС; забезпечити реалізацію національних водневих проектів; розвинути надійну інфраструктуру для виробництва, споживання та експорту відновлюваного водню; заохочувати наукові організації до досліджень у галузі водневих технологій.

7. Вивчення потенціалу та розробка відповідної законодавчої бази для будівництва гібридних електростанцій з використанням ВДЕ.

8. Сприяння місцевим енергетичним ініціативам, таким як енергетичні кооперативи, малі та середні підприємства в енергетичному секторі, виробництво та постачання електроенергії з урахуванням регіональних особливостей, розвиток розподіленої генерації.

9. Стимулювання вітчизняного виробництва обладнання для об'єктів ВДЕ, в тому числі вітрових турбін.

10. Застосування передового досвіду охорони навколишнього середовища.

11. Розробка законодавства щодо запровадження схеми торгівлі квотами на викиди парникових газів та інших ринкових і неринкових інструментів скорочення викидів парникових газів.

12. Впровадження автоматизованих систем обліку електроенергії.

13. Надійне функціонування енергетичної інфраструктури, її модернізація для виключення поломок та аварій.

У цілому війна створили передумови для того, щоб вітчизняна енергетика отримала нове інноваційне обличчя. Відповідно у цей час надзвичайно важливим є правильне визначення та фіксація стратегічних пріоритетів повосенного розвитку вітчизняної енергетики, з урахуванням необхідності її максимальної ефективності, безпеки та екологічності.

Література:

1. Суходоля О.М. Стійкість критичної енергетичної інфраструктури та життєдіяльності громад: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2024. 160 с.

2. Тарасовський Ю. Збитки та втрати енергосектору України через війну перевищили \$56 млрд – KSE Institute URL: <https://forbes.ua/news/zbitki-ta-vtrati-energosektoru-ukraini-cherez-vijnu-perevishchili-56-mlrd-kse-institute-10062024-21678> (дата звернення: 28.01.2025).

3. Українська енергетика в умовах війни. URL: <https://www.golosameriki.com/a/ukrainian-energy-sector-in-war-conditions/7913851.html> (дата звернення: 28.01.2025).

4. Post War Development of the Renewable Energy Sector in Ukraine
GOPA International Energy Consultants GmbH April 2024. Vienna,
12 April 2024. 153 p.

5. Rimutis S. Lessons of War: Ukraine's Energy Infrastructure Damage,
Resilience and Future Opportunities. URL: https://www.gssc.it/wp-content/uploads/2024/05/v04_Rimutis_Ukrainos-energetikos-sektoriaus-zala_EN_A4.pdf (access date: January 28, 2025).

6. Ukraine's energy system under attack.
URL: <https://www.iea.org/reports/ukraines-energy-security-and-the-coming-winter/ukraines-energy-system-under-attack> (access date: January 28, 2025).

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ АКТИВІВ І ПАСИВІВ БАЛАНСУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Тютюнник Ю.М., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9175-3395>

Момоход О.Ю., здобувач вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна

Активи страхової компанії – засоби страховика, інвестовані в цінні папери, нерухомість, інші матеріальні цінності, розміщені на рахунках у банках. Склад активів (майна) залежить від того, як страхова компанія складає фінансову звітність: згідно МСФЗ [1] чи НП(С)БО 1 [2].

Якщо страхова компанія складає фінансову звітність згідно МСФЗ, то у Звіті про фінансовий стан відображається інформація про такі можливі види активів:

- гроші та їх еквіваленти;
- інвестиційні активи (зазвичай займають найвищу частку в структурі активів);
- активи за контрастами з перестраховування;
- активи за контрастами страхування;
- кошти, що розміщені в централізованих резервах;
- нематеріальні активи;
- активи з права використання;
- власна нерухомість та обладнання;
- інші активи.

Якщо ж страхова компанія складає фінансову звітність згідно НП(С)БО 1, то за інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про